

RENĀTE BERGA

Latvijas Nacionālā bibliotēka, Latvija

HERMANIS SAMSONS UN RĪGAS AKADĒMISKĀS ĢIMNĀZIJAS DISERTĀCIJAS

Īss kopsavilkums

Hermanis Samsons (*Hermann Samson*, 1579–1643) dzimis Rīgā, studējis Rostokā un Vitenbergā, vēlāk pildījis mācītāja pienākumus Rīgas Domā un Pētera baznīcā, 1622. gadā kļuvis par Vidzemes superintendentu. 1631. gadā H. Samsons ar Zviedrijas valdības atbalstu dibināja Rīgas akadēmisko ģimnāziju, bija tās pirmais inspektors un turpmāko mūžu strādāja ģimnāzijā arī par profesoru.

Jau Rīgas Domskolas un vēlāk arī akadēmiskās ģimnāzijas mācību procesā tika lietota no Rietumu universitātēm aizgūtā disertāciju metode. H. Samsons kā daudzu disertāciju autors un vadītājs ieviesa arī humānisma idejas un ideālus savu studentu sacerējumos. Viņa darbs *Logicae systema* (Rīga, 1620) – būtisks Rīgas izglītības vēstures mantojums – sniedza studentiem teorētiskas zināšanas un piemērus no teoloģiskiem un filozofiskiem tekstiem par disertāciju sacerēšanu.

Līdz mūsu dienām ir saglabājušies vismaz 83 Rīgas akadēmiskās ģimnāzijas disertāciju izdevumi (H. Samsons ir vadījis vai bijis autors vismaz 27 no tām). Šie teksti līdz šim nav pētīti kā kopums. Disertāciju kā jaunlatīņu literatūras analīze ļautu veidot jaunus secinājumus par 17. gadsimta Rīgu Rietumeiropas izglītības vēstures kontekstā.

Atslēgvārdi: Rīgas akadēmiskā ģimnāzija, Hermanis Samsons, akadēmiskās disertācijas, jaunlatīņu literatūra.

Ievads

Kopš 20. gs. 90. gadiem Eiropā ir novērojama jaunlatīņu literatūras pētnieku interese par 17.–18. gs. akadēmiskajām disertācijām (angl. – *early modern dissertations*), kas tapušas kā sena mācību iestāžu tradīcija – pasniedzēja un studenta kopdarbs. Somijā, Zviedrijā, Igaunijā, Lietuvā un citās valstīs klasiskie filologi un seniespiedumu bibliogrāfi ir jau daudz paveikuši disertāciju un citu akadēmisko tekstu – runu, sacerējumu un tiem pievienotās okazionālās dzejas – tulkošanas un zinātniskās

izpētes jomā. Arī Latvijai ir savs literārais mantojums, kas līdz šim nav analizēts kā kopums.

Šī raksta mērķis ir sniegt īsu ieskatu par Rīgas akadēmiskās ģimnāzijas dibināšanas apstākļiem, tās inspektoru, ievērojamo Livonijas garīdznieku H. Samsonu, izceļot viņa kā teoloģijas profesora mantojumu, kā arī aktualizēt nepieciešamību pēc sistemātiska akadēmisko disertāciju pētīšanas, tulkošanas un analizēšanas darba.

Rīgas Domskola un akadēmiskās ģimnāzijas tapšana

Dibināta līdz ar Domkapitulu 1211. gadā, Rīgas Domskola viduslaikos bija gandrīz vienīgā un noteikti lielākā mācību iestāde un nozīmīgākā gan izglītības kvalitātes, gan skolēnu skaita ziņā tagadējās Latvijas teritorijā. Gadsimtu gaitā tā attīstījās un uzplauka. 16. gs. beigās Rīgas rātes skolu kolēģija ierosināja izveidot ģimnāzijas apmācību, kur mācības varētu turpināt Domskolu absolvējušie, lai tiem būtu vieglāk uzsākt studijas universitātēs. Diemžēl 30 gadus ilga poļu-zviedru karš aizkavēja šīs ieceres realizēšanu. Par spīti badam un karam, mācības Rīgā noritēja ierastajā kārtībā un daži uzņēmīgākie absolventi devās studēt uz Vācijas, Holandes un citu valstu universitātēm. Izcilākie no viņiem saņēma arī Rīgas rātes stipendijas. 1631. gada 18. aprīlī Zviedrijas karalis Gustavs II Ādolfs parakstīja lēmumu par Rīgas akadēmiskās ģimnāzijas izveidošanu. Ģimnāzijā noritēja rosīgs un nopietns darbs, par ko liecināja arī biežie zinātniskie priekšnesumi un profesoru un studentu kopdarbu – disertāciju – priekšlasījumi. Mācību iestāde darbojās līdz 1710. gadam, kad Rīga tika iekļauta Krievijas impērijas sastāvā. Pēc Ziemeļu kara Domskola tika pārveidota par klasisku ģimnāziju un turpināja savu darbību (Staris 2011, 47).

Rīgas akadēmiskās ģimnāzijas disertācijas

Disertāciju sacerēšanas tradīcija, kas aizgūta no Rietumeiropas universitātēm, tika izmantota jau Rīgas Domskolā un turpinājās arī Rīgas akadēmiskajā ģimnāzijā. Nereti ļoti grūti un dažreiz neiespējami ir noteikt īsto teksta autoru, jo tas varēja būt gan prezidents (*praeses*) – profesors, kurš vadīja darbu, gan respondents (*respondens*) – audzēknis, kurš to aizstāvēja, gan arī kāda cita persona (Sjōkvist 2012, 12). Iespējamie teksti tika izdalīti klausītājiem, lai iepazīstinātu viņus ar darba saturu, pirms audzēknis to nolasīja. Šo sacerējumu galvenā vērtība slēpjas to

unikalitātē – pateicoties formai un saturiskajam piepildījumam, tie ir aplūkojami kā savdabīgi literāri sacerējumi ar kultūrvēsturisku nozīmi, jo akadēmiskās disertācijas ir viens no retajiem avotiem, kas raksturo izglītības saturu un kvalitāti Rīgas intelektuālo sabiedrību interesējošajās jomās. Šo tekstu, kas vērtējami arī kā literāri darbi, tematika ir daudzveidīga, jo ir pārstāvēta filozofija, vēsture, ētika, literatūra un citas jomas. Tajā pašā laikā var apgalvot, ka disertācijas ir savā ziņā saistīti teksti, pateicoties humānisma idejām, kas tās caurstrāvo. Līdz mūsu dienām lielākajās Latvijas seniespiedumu krātuvēs – Latvijas Nacionālajā bibliotēkā un Latvijas Universitātes Akadēmiskajā bibliotēkā – ir saglabājušies vismaz 83 Rīgas akadēmiskās ģimnāzijas disertāciju izdevumi.

H. Samsons bija aktīvākais Rīgas akadēmiskās ģimnāzijas dibināšanas veicinātājs, ar Zviedrijas valdības atbalstu viņš panāca to, ka 1631. gada 18. aprīlī mācību iestāde tika atvērta. Vadot teoloģijas katedru un strādājot par profesoru, viņš piedalījās gan kā vadītājs, gan kā autors vairāku disertāciju sacerēšanā.

Hermaņa Samsona biogrāfija un intelektuālais mantojums

Pirms H. Samsona biogrāfijas aplūkošanas ir vērts precizēt ziņas par tās būtiskākajiem avotiem. H. Samsona audzēknis Johans Brēvers (*Johann Brever*, 1616–1700), kurš viņu ir saucis par savu garīgo tēvu un draugu (Brever 1655, 19), ir sacerējis vairākas runas H. Samsona bērēm, kā arī sastādījis viņa piemiņai veltītu rakstu krājumu *Memoria Samsoniana*. Divas tajā ietilpstošās runas viņš ir sacerējis pats, vienu – Petrs Hollers (*Petrus Holler*, ?–?) – *Oratio de vita Beati Samsoni*, pēdējo – Hieronīms Depkins (*Hieronymus Depkin*, ?–?) – *Comparatio Samsonis Bibliici cum Livono*. Pēc H. Samsona nāves šīs runas ir nolasītas ģimnāzijas zālē, bet 1655. gadā Frankfurtē iespiestas kā pielikums J. Brēvera sastādītajam akadēmisko runu krājumam (Brever, Johann. *Orationum, in Rigensi Athenaeo habitatum, pars prima [-altera]*. Francofurti ad Moenum : Sumptibus Petri Hauboldii, anno M. DC. LV. [1655]). Otrs svarīgs avots, kas veltīts H. Samsona dzīvesgājumam un publiskajai darbībai, ir baltvācu vēsturnieka Kristiāna Augusta Berkholca (*Christian August Berkholz*, 1805–1889) sarakstītā H. Samsona biogrāfija, publicēta 1856. gadā (Berkholz, Christian August. *M. Hermann Samson, Rigascher Oberpastor, Superintendent von Livland etc. : eine kirchenhistorische Skizze aus der ersten Hälfte des siebzehnten Jahrhunderts*. Riga : Edmund Götschel, 1856).

H. Samsons ir dzimis no Holandes ieceļojušas militārpersonas ģimenē 1579. gadā Rīgā. Mācījies Domskolā, saņēmis Rīgas rātes stipendiju studijām Vācijas luteriskajās universitātēs, 1599. gada augustā imatrikulēts Rostokas un 1600. gada maijā – Vitenbergas universitātē. Pirmajā viņš studējis grieķu un latīņu valodu, otrajā – teoloģiju. Rostokā un dažus Vitenbergā tapušos studiju darbus H. Samsons velta savam mecenātam – Rīgas birģermeistaram Nikolajam Ekem (*Nicolaus von Ecke*, 1541–1623) un citiem atbalstītājiem – garīdzniekiem un rātes darbiniekiem. 1600. gadā Rostokā prezentējis *Runu par apmelojuma dabu un pazīmēm* (Samson, Hermann. *Oratio de natura et proprietatibus calumniae*. Rostock : Christoph Reusner aus Neustadt, 1600). Vācijas bibliotēku krājumos saglabājušies vismaz seši H. Samsona studiju darbi. Viņa teoloģijas profesors – plaši pazīstams luterāņu teologs, nelokāms antiklavīnists Salomons Gesners (*Salomon Gesner; Gessner*, 1559–1605) kādas disertācijas, kas vērsta pret Romas pāvesta varu, priekšvārdā izsaka pateicību Rīgas rātes amatpersonām par šī audzēkņa atsūtīšanu uz Vitenbergu un saredz viņā *ne tikai perspektīvu studentu, bet arī ieguvumu nākotnē visai baznīcai*, turklāt sakot, ka H. Samsons atdarina Bībeles Samsonu, šūpojot pāvesta troni, kas turas uz melīgiem balstiem (Gesner; Samson [1604], [4]). Jau H. Samsona dzīves laikā šos Gesnera vārdus varēja saukt par pravietiskiem. Vitenbergā H. Samsons piedalījās daudzās ikgadējās disputācijās kā respondents, bet nereti arī kā autors. 25 gadus vecumā jaunais teoloģijas maģistrs H. Samsons pieredzēja īpašu pagodinājumu – tika novērtēts viņa oratora talants, uzticot teikt runu par godu Mārtiņa Lutera 60. miršanas dienai (Berkholz 1856, 33).

Vitenbergas studiju laikam bija būtiska loma ne tikai H. Samsona izglītībā, bet arī nākotnes sakaru un attiecību veidošanā, jo tolaik viņš iepazinās ar vairākiem topošajiem Zviedrijas garīdzniekiem, kā arī valsts pārvaldes darbiniekiem, piemēram, vēlāko kancleru Akselu Uksensērnu (*Axel Oxenstierna*, 1583–1654). Šis fakts ietekmēja visu vēlāko H. Samsona darbību zviedru pārvaldītajā Rīgā (jāuzsver, ka ar aktīvu H. Samsona līdzdalību tika realizēti agrākie Rīgas rātes centieni paplašināt Domskolas mācību sistēmu līdz ģimnāzijai). 1608. gadā rāte aicināja savu stipendiātu atpakaļ uz Rīgu. Vitenbergā viņam jau bija piedāvāts mācītāja amats, taču viņš vēlējās atgriezties. Atstājis telpu, kur neapšaubāmi dominējusi luteriskā teoloģija, Rīgā atkal bija jāsaostas ar pretreformācijas un jezuītu ietekmi. Turpmākajos gados tapa plašs sacerējumu klāsts – sprediķi, rokasgrāmatas studentiem, svinīgas

runas, vēstules – latīņu un vācu valodā; tie iespiesti lielākoties Rīgā, bet arī Libekā, Hamburgā, Gīsenē, pa kādam – Tartu un Stokholmā; organizēts jaunas Rīgas dziesmu grāmatas izdevums. H. Samsona – izcila sprediķotāja, kaislīga jezuītu un pāvesta varas pretinieka, raganu prāvu teorētiskā pamatotāja un Vidzemes superintendenta – darbība ir padziļināti pētīta un apspriesta. Šī raksta mērķis ir ielūkoties viņa kā teoloģijas profesora mantojumā.

Atgriezies no Vitenbergas, H. Samsons stājās Domskolas inspektora amatā, šim notikumam par godu nolasot runu *De origine et utilitatibus scholarum* (Samson, Hermann. *Oratio de origine et utilitatibus scholarum. Rigae Livonum* : Typis Nicolai Mollini, M.DC.VIII [1608]). Viņš teic, ka Vācijas universitātes ir radušās pēc Aleksandrijas patriarhu laika kristiešu skolu parauga – skolas var visvairāk palīdzēt baznīcām un valdībām, ja vien evaņģēliju doktrīnas tur tiek pareizi mācītas, nesajaucot teoloģijas un filozofijas principus; tāpat arī filozofija nedrīkstot pār teoloģiju dominēt, bet drīzāk pakalpot un palīdzēt (Samson [1608], [14]).

1611. gadā iespiesta H. Samsona sastādītā ticības pantu rokasgrāmata Domskolas audzēkņiem *Enchiridion articulorum fidei* (Samson, Hermann. *Enchiridion articulorum fidei. Rostochii* : Typis Christophori Reusneri, ANNO 1611), kur plašs teoloģisks saturs izkārtots jautājumu un atbilžu veidā. Otrs H. Samsona kā inspektora izdevums *Logicae systema* ir iespiests 1620. gadā (Samson, Hermann. *Logicae systema. Rigae Livonum* : Excudebat Nicolaus Mollinus, Anno M.DC.XX [1620]). Tāpat kā rokasgrāmatā, arī šeit materiāls ir izkārtots tematiski iedalītu jautājumu un atbilžu veidā, sniegti piemēri, kas studentiem palīdz sagatavoties disputiem, strādāt ar argumentiem un siloģismiem (Berkholz 1856, 51–52). *Logicae systema* ievadā H. Samsons citē Augustīnu: *Tā arī Augustīns darba "Par kristīgo mācību" 2. grāmatas 31. nodaļā saka: disputāciju disciplīna ir visvērtīgākā, lai iedziļinātos un atšķetinātu visu veidu jautājumus, kas svētajos rakstos atrodami.* (Samson [1620], [5])

Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas Rokrakstu un reto grāmatu nodaļā pētniekiem pieejami divi šī iespieddarba eksemplāri, no kuriem viens piederējis autoram – ar katru otro lapu iesietu tukšu, tās H. Samsons ir izmantojis piezīmēm.

Kā minēts, H. Samsonam bija ļoti liela loma akadēmiskās ģimnāzijas dibināšanā, viņš bija arī tās pirmais inspektors un līdz mūža beigām strādāja par teoloģijas profesoru, tādējādi viņa pienākumos ietilpa arī

darbs kopā ar studentiem – vadīt vai izstrādāt disertācijas. Viņa vadībā tapis liels to skaits, un līdz mūsu dienām saglabājušās vismaz 27.

K. A. Berkholcs citē H. Samsona runu, ko viņš teicis 1631. gada 5. aprīlī īsi pirms ģimnāzijas atvēršanas un kas, visticamāk, līdz mūsu dienām nav saglabājusies. Beigas ir šādas: *Un tā pēc Dieva prāta no augsti godātās rātes teoloģijas profesora amats man ir piedāvāts un uzticēts, es likšu priekšā vispārpieņemtas teoloģiskas patiesības pēc tēzes un antitēzes metodes un 20. aprīļa devītajā stundā sāksu lekcijas. Turklāt pēc dažiem vingrinājumos pavadītiem mēnešiem es savus klausītājus uz īsu brīdi nodarbināšu ar disputāciju ieročiem, līdz kamēr izšķirošajā brīdī viņi varēs iziet pie publikas. Tomēr viņiem visiem inaugurācijas runu pēc senas paražas es pateikšu 14. aprīlī. Tā klausīties šo runu es visus izglītotos mīļi un pakalpiģi ielūdsu. Maģistrs Hermanis Samsons, mācītājs, superintendents un profesors.* (Berkholz 1856, 95–96)

Samsons uzskatīja, ka ir bezjēdzīgi iesaistīties debatēs, ja nav pilnveidotas filozofijas un filoloģijas prasmes. Studiju laikā viņš slīpēja latīņu un sengrieķu valodas zināšanas, tulkojot tekstu fragmentus no vienas valodas otrā. Lai to labi paveiktu, viņš pastāvīgi krāja noderīgas metaforas un asināja savu izteiksmes stilu, un papildināja vārdu krājumu, prasmīgi atdarinot labākos autorus. Saskaņā ar J. Brēveru H. Samsons tādējādi kļuva *Magnus in Graecitate, Magnus in Latinitate*. Brēvers teic, ka H. Samsons apzināti kopis un aktīvi uzlabojis savu latīņu valodas stilu (Witte 1674–1675, 513). 2006. gadā Lundā publicētā pētījumā, kas apskata A. Uksenšērnā adresētās H. Samsona vēstules, norādīts, ka H. Samsons ir īpaši daudz izmantojis Erasma darbu *Adagia* jeb *Parunas* un ietekmējies no tā, tādējādi tiek arī pieņemts, ka šī saikne ar Erasmu norāda uz vienu no H. Samsona valodas stila un izsmalcinātības avotiem (Dobreff 2006, 34).

Hermanis Samsons – *praeses et auctor*

Gandrīz pusei disertāciju, ko H. Samsons vadījis, viņš bijis arī teksta autors, par to liecina ziņas titullapā – *praeside et auctore*. Šo sacerējumu saturs aptver ārkārtīgi plašu teoloģijas interešu spektru, tiek diskutēts gan par dogmatikas, gan leksēmas *Dievs* morfoloģijas, reliģiskās morāles un ētikas, morālfilozofijas, apoloģētikas, reliģisko rituālu, ģimenes tiesību un, protams, luterānisma aspektiem.

H. Samsons dedzīgi aizstāvēja uzskatu, ka kristietība Rīgā un Livonijā ienākusi, pateicoties Kārlim Lielajam, nevis Romas pāvestam

(Berkholz 1856, 67). Ļoti būtiska vieta ir arī disputācijām, kuru saturs vērsts pret kalvinismu, katolicismu un Romas pāvesta varu. Tās ir iemesls, kādēļ var teikt, ka polemika ar jezuītiem turpinājās visu H. Samsona mūžu. Gandrīz katra disertācija satur pazīstamāko jezuītu, it īpaši Svētā Roberta Bellarmīna, kā arī Trentas koncila, kritiku. 1641. gadā Viļņā publicēts kāda, domājams, Viļņas jezuītu ordeņa brāļa – Hermēta Kirīna – sacerējums *Rīgas antikrists jeb Hermanis Samsons*. Nelielais *duodecimo* formāta iespaiddarbs sākas ar vārdiem: *Nesen manās rokās nonāca disputācijas par dižo antikristu jeb Romas pāvestu, kuru prezidents un autors ir Rīgas baznīcas amatpersona Hermanis Samsons. Tajās nav nekā cita kā tikai liekulība, apmelojumi un apvainojumi.* (Cyrinus 1641, [3]) Nav ziņu par to, vai un kāda ir bijusi Samsona atbilde šim oponentam, bet K. A. Berkholcs norāda, ka šis sacerējums pārspēj pats sevi rupjībā (Berkholz 1856, 171).

Jau H. Samsona disertācijās, kas tapušas viņa studiju laikā Vitenbergā, var novērot to, ka viņš izmanto savas izcilās klasisko valodu zināšanas un vērsas *ad fontes*, kas ir tipiska humānisma metode, lai veidotu savu viedokli un nepopularizētu iespējamās priekšgājēju kļūdas. Arī vēlāk, vadot studentu darbus, ļoti daudz uzmanības tiek veltīts tēmas svarīgāko terminu filoloģiskajam aspektam. Piemēram, disertācijā *Par saderināšanos, laulību un radniecīgiem pretrunīgiem jautājumiem* (Samson, Hermann, Witte, Henning. *Disputatio publica de sponsalibus, coniugio et cognatis controversis quaestionibus*. Rigae Livonum : Typis Gerhardi Schröder, [1640]) skrupulozi apskatīti vairāku valodu – latīņu, sengrieķu un senebreju – termini, kas saistīti ar šo tēmu. Ir iespējams atrast saikni starp H. Samsona Vitenbergas studiju laika darbiem un Rīgā vadītajām disertācijām, piemēram, jau minētajā 1604. gada darbā, kas izstrādāts kopā ar profesoru S. Gesneru, detalizēti apskatīta Svētā Pētera vārda izcelsme un nozīme, šī pati tēma iztirzāta arī disertācijā, kas nolasīta 1631. gadā garīdznieku sinodē, un kādā 1637. gada disertācijā par Romas pāvesta primātu un monarhiju.

Būtiska humānisma kategorija – brīvā griba – ir aplūkota vairākās disertācijās, turklāt pat viena disertācija, kuras respondents ir jau minētais H. Samsona audzēknis J. Brēvers, tai ir veltīta pilnībā (Samson, Hermann, Brevier, Johann. *Disputatio publica de Libero Arbitrio*. Rigae Livonum : Typis Schröderianis, Anno 1635). Autori sacerējumu ir veidojuši plašu un daudzpusīgu, gan iekļaujot stoiķu, Augustīna, Lutera un katolicisma nostādnes, gan apskatot brīvās gribas formas un veidus.

13 gadu laikā, ko H. Samsons pavadījis teoloģijas profesora amatā, viņa vadīto disertāciju tēmas ir atkārtājušās vien pāris reižu, lielākoties tās tikai papildinājušas cita citu. Līdzīgi Erasmusam viņš bijis eklektisks latīnists, kurš krājis daudzu autoru frāzes un izteikumus, taču viņš arī apzināti kopis un centies padarīt izsmalcinātu savu latīņu un grieķu valodas izteiksmi (Dobreff 2006, 34).

Izmantojot literatūras teorijā pieejamo kontekstuālo metodi, būtu padziļināti jāpēta H. Samsona studiju darbi un vēlāk ģimnāzijā vadītās disertācijas, tas atspoguļotu to, kā luterānisma idejas un nostādnes tika izmantotas Rīgā.

Disertāciju publikācijas ir nenovērtējams uzziņu avots pētījumiem arī par citiem 17. gs. Rīgas intelīģences pārstāvjiem – gan ģimnāzijas profesoriem, kuri sekmēja humānisma ideju izplatību Latvijas teritorijā, gan absolventiem, kuri vēlāk kļuva par Rīgas rātskungiem, mācītājiem, zinātniekiem.

LITERATŪRA

1. Berkholtz, Christian August. *M. Hermann Samson, Rigascher Oberpastor, Superintendent von Livland etc. : eine kirchenhistorische Skizze aus der ersten Hälfte des siebzehnten Jahrhunderts.* Rīga : Edmund Götschel, 1856.
2. Brever, Johann. *Memoria Samsoniana. Celebrata Anno M. DC. XLIV.* Brever, Johann. *Orationum, in Rigenſi Athenaeo habitarum, pars prima [-altera].* Francofurti ad Moenum : Sumptibus Petri Hauboldii, anno M. DC. LV. [1655], [1]–98.
3. Cyrinus, Hermetes. *Antichristus Rigenſis sive Hermannus Samsonius.* Typis Vilnensievſ : s.n., Anno 1641.
4. Dobreff, James. *Hermannus Samsonius to Axel Oxenstierna : Latin correspondence from 1621 to 1630 with linguistic and historical commentaries.* Lund : Centre for Languages and Literature Lund University, 2006.
5. Gesner, Salomon, Samson, Hermann. *Contra Antichristianum Primum Romani Pontificis. Witebergae :* Typis VVolfgangi Meisneri, Anno [1604].
6. Samson, Hermann. *Logicae systema.* Rigae Livonum : Excudebat Nicolaus Mollinus, Anno M. DC. XX [1620].
7. Samson, Hermann. *Oratio de origine et utilitatibus scholarum.* Rigae Livonum : Typis Nicolai Mollini, M. DC. VIII [1608].
8. Sjökvist, Peter. *Music Theory of Harald Vallerius: Three Dissertations from 17th Century Sweden.* Uppsala : Acta Universitatis Upsaliensis, 2012.
9. Staris, Alfrēds. Rīgas Domskolai 800 gadu jubileja. *Rīgas Domskola un izglītības pirmsākumi Baltijā: starptautiskas konferences zinātnisko rakstu krājums.* Sast. Aida Krūze, Iveta Ķestere, Alīda Zigmunde. Rīga : RaKa, 2011, 34–59.
10. Witte, Henning. *Memoriae theologorum nostri saeculi clarissimorum renovatae decas prima (- sexta).* Königsberg, Frankfurt (Main) : Hallervord, 1674–1675.

HERMANN SAMSON AND DISSERTATIONS OF RIGA
ACADEMIC GYMNASIUM

SUMMARY

Hermann Samson (1579–1643) was born in Riga, studied at the universities of Rostock and Wittenberg, served as pastor at the Dome and Peter's Church; in 1622, he became the superintendent of Livland. The support of Swedish government permitted him to establish the Riga Academic Gymnasium, where he acted as its first inspector and the professor of theology for the rest of his life.

A method of dissertations was adopted from Western universities and included in Riga educational institutions' curriculum. H. Samson as the author and/or president of many dissertations introduced the ideas and ideals of humanism into his students' writings. Theoretical material on dissertations with examples from theology and philosophy "Logicae systema" (Riga, 1620) compiled by H. Samson form an important legacy of Riga's education history.

Approximately 130 printed dissertations of the Riga Academic gymnasium are extant (H. Samson was the author and/or president of at least 27 of them). These texts have not yet been studied as a corpus. The analysis of the dissertations as an example of Neo-Latin literature might bring new conclusions regarding the 17th century Riga in the context of Western European history of education.